

กฎหมายปิดปาก

นายพงษ์อาจ ตรีกิจวัฒนากุล

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

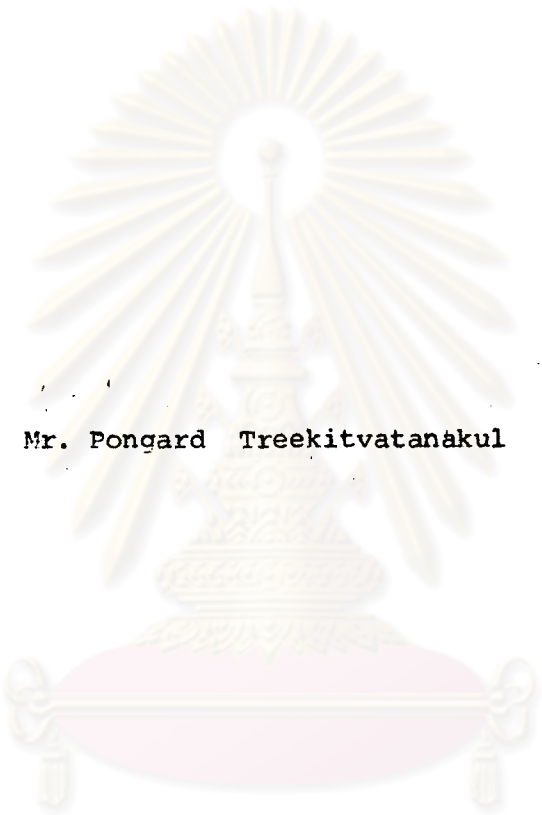
พ.ศ. ๒๕๖๕

ISBN ๙๗๘-๙๖๑-๒๐๔-๔

007323

I 16587339

ESTOPPEL

Mr. Pongard Treekitvatanakul

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws

Department of Law

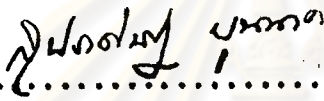
Graduate School

Chulalongkorn University

1982

หัวข้อวิทยานิพนธ์ กฎหมายปิดปาก
โดย นายพงษ์อาจ ตรีกิจวัฒนากุล
ภาควิชา นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครื่องงาม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประทีช ฐ์ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จุฑา กุลนุชย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครื่องงาม)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ ไชวีไลกุล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ วิชา มหาคุณ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ กฎหมายปิดปาก
ชื่อนิติกร นายพงษ์อาจ ตรีกิจวัฒนากุล
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม
ภาควิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา ๒๕๒๔

บทคัดย่อ

หลักกฎหมายปิดปากนี้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายของประเทศคอมมอน ลอว์ ซึ่งศาลอังกฤษได้สร้างขึ้น เพื่อความเป็นธรรมโดยการห้ามบุคคลฝ่ายหนึ่งในคดีมิให้กล่าวอ้างหรือปฏิเสธข้อความหรือการกระทำบาง เรื่องอัน เป็นผลมาจากความผิดของตน ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักความสุจริตนั่นเอง

ตามกฎหมายอังกฤษได้แบ่งกฎหมายปิดปากออกเป็น ๓ กรณีด้วยกัน คือ

๑. กฎหมายปิดปากโดยคำพิพากษา
๒. กฎหมายปิดปากโดยกรรมธรรม์สัญญา
๓. กฎหมายปิดปากโดยความประพฤติ

สำหรับกฎหมายไทยนั้น แต่เดิมกฎหมายไทยก็ได้แบ่งกฎหมายปิดปากออกเป็น ๓ ประเภทนี้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เพราะว่ากฎหมายไทยขณะนั้นได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาเมื่อได้มีการร่างเป็นประมวลกฎหมายแล้ว กฎหมายไทยก็ได้้นำ เรื่องเหล่านี้ไปบัญญัติไว้ในมาตราต่าง ๆ ไว้ครบถ้วนทั้งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแล้ว เช่น ในเรื่องกฎหมายปิดปากโดยคำพิพากษา ตามกฎหมายไทยปัจจุบันก็มีบทบัญญัติที่เทียบได้ คือ บทบัญญัติในมาตรา ๑๔๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และในเรื่องกฎหมายปิดปากโดยกรรมธรรม์สัญญาดำเนินการตามกฎหมายไทย ก็มีบทบัญญัติที่เทียบได้ คือ มาตรา ๔๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่องการสืบพยาน เอกสาร ส่วนสำหรับกรณีกฎหมาย

ปิดปากโดยความประพฤตินั้น ตามกฎหมายไทยก็ได้มีบัญญัติอยู่อย่างกระจัดกระจายไม่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นก็หลายมาตราที่บัญญัติไว้ซึ่งเทียบได้กับกฎหมายปิดปากโดยความประพฤตินั้น

อย่างไรก็ตาม มีข้อที่ควรสังเกตว่า เมื่อกฎหมายไทยนำเอาหลักกฎหมายปิดปากมาบัญญัติไว้แล้วในแต่ละมาตราโดยชัดแจ้งซึ่งเท่ากับว่ามีผลเป็นการปิดปากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ศาลหรือผู้ใช้กฎหมายจึงไม่ควรอ้างคำว่ากฎหมายปิดปากมาใช้พร่ำเพรื่อ ทั้งนี้ เพราะมีถ้อยคำและหลักเกณฑ์อื่นในกฎหมายให้อ้างได้อยู่แล้วแม้ข้อที่ศาลจะสร้างหลักกฎหมายปิดปากขึ้นใหม่ทำนองเดียวกับที่ศาลในประเทศคอมมอน ลอว์ สร้างขึ้น ก็ควรระมัดระวังมิให้ขัดกับกฎหมายไทยเท่าที่มีอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา ๔๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งเป็นแม่บทในเรื่องกฎหมายปิดปากโดยกรรมธรรม์สัญญาหรือตราสารอันเป็นหนังสือ แต่อย่างไรก็ตามความเข้าใจเรื่องหลักกฎหมายปิดปากในคอมมอน ลอว์ ย่อมมีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้เข้าใจถึงเหตุผลของบทกฎหมายต่าง ๆ ที่มีผลเป็นการปิดปากโดยคำพิพากษา โดยกรรมธรรม์สัญญาและโดยความประพฤตินั้นได้เป็นอย่างดี

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Estoppel

Name Mr. Pongard Treekitvatanakul

Thesis Advisor Associate Professor Wissanu Kreangam

Department Law

Academic Year 1981

ABSTRACT

The rule of estoppel is one part of common law which has been created by the English courts for the sake of justice by forbidding one from alleging or denying any statement or act resulting from his own fault. This rule complies with the principle of good faith.

According to the English law, there are three types of estoppels, namely:

1. Estoppel by judgment
2. Estoppel by deed
3. Estoppel by conduct or in pais

Originally, according to old Thai law, there were also three types of estoppels, because the Thai law was mainly influenced by English law. Later, we have accepted this rule by inserting it expressly into several provisions of the Civil and Commercial Code of Procedure, i.e. estoppel by judgment is provided in article 148 of the

Civil and Commercial Code, estoppel by deed is provided in article 94 of the Code of Civil Procedure, estoppel by conduct is provided throughout the Thai law, especially the Civil and Commercial Code.

However, it should be noted that since we have adopted the rule of estoppel by means of codification, we or the court who applies the law should not allege this rule whimsically. On the other hand, we should allege the exact provisions found in the Code. The court itself must be careful in raising this rule so that it will not be contrary to the existing law especially article 94 of the Code of Civil Procedure which is the main principle of estoppel by deed or by written document. Yet the study of estoppel in common law is very important for the understanding of the rationale behind each provision which contains the principle of estoppel by judgment, by deed and by conduct.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.วิษณุ เกรียงาม ซึ่งรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และให้คำแนะนำต่อผู้เขียนตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ เป็นรูปเล่ม ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ ไชวโรจนกุล เป็นอย่างสูง ที่กรุณาให้คำแนะนำผู้เขียนให้ศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์เรื่องนี้

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. อภิชัย จันทระเสน อาจารย์ เกริก วณิกกุล และ อาจารย์ เข้มชัย ชูติวงศ์ เป็นอย่างสูง ที่ให้คำปรึกษาแนะนำในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ซึ่งนับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษา

ขอขอบคุณ คุณสมหมาย ว่างานนท์ คุณโสภา คงวิมล คุณพรพิศ นุ่มนง คุณเตือนใจ อิ่มอมรพงศ์ คุณรจนา ปุริโสคม ที่สละเวลาและช่วยเหลือในการจัดทำรูปเล่ม ด้วยไมตรีจิตอันดียิ่ง ซึ่งทำให้ผู้เขียนเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปด้วยดี

ศูนย์วิทยุโทรทัศน
พงษ์อาจ ตรีกิจวัฒนากุล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทนำ	ฉ
บทที่	
๑ แนวความคิดเกี่ยวกับกฎหมายปิดปาก	๑
ความหมายของกฎหมายปิดปาก	๑
ลักษณะทั่วไปของกฎหมายปิดปาก	๓
การใช้กฎหมายปิดปาก	๕
ประวัติและวิวัฒนาการของหลักกฎหมายปิดปาก	๙
๒ สาระของกฎหมายปิดปาก	๑๙
เป็นกฎในเรื่องพยานหลักฐาน	๑๙
เป็นเรื่องของกฎหมายสารบัญญัติ	๒๐
เป็นเรื่องของวิธีพิจารณาความและคำให้การ	๒๐
กฎหมายปิดปากในแง่กฎหมายระหว่างประเทศ	๒๑
คดีปราสาทพระวิหาร	๒๗
๓ กฎหมายปิดปากตามหลักกฎหมายของประเทศคอมมอนลอว์	๓๗
กฎหมายปิดปากโดยคำพิพากษา	๓๗
กฎหมายปิดปากโดยกรมธรรม์สัญญา	๖๕
กฎหมายปิดปากโดยความประพฤติ	๗๐
การกล่าวอ้างกฎหมายปิดปากในศาล	๙๓

บทที่

หน้า

๔	หลักกฎหมายปิดปากตามหลักกฎหมายไทย	๙๕
	กฎหมายเก่า	๙๕
	กฎหมายปิดปากโดยคำพิพากษา หรือกฎหมายปิดปากโดยสำนวนความ หรือคล้ายสำนวนความ	๙๙
	กฎหมายปิดปากโดยกรรมธรรม์สัญญา	๑๐๗
	กฎหมายปิดปากโดยความประพฤติ	๑๑๔
	กฎหมายปัจจุบัน	๑๒๒
	กรณีซึ่ง เข้าหลักกฎหมายปิดปากโดยคำพิพากษา	๑๒๒
	กรณีซึ่ง เข้าหลักกฎหมายปิดปากโดยกรรมธรรม์สัญญาหรือปิดปาก โดยสัญญา	๑๓๗
	กรณีซึ่ง เข้าหลักกฎหมายปิดปากโดยความประพฤติ	๑๕๔
	กรณีที่ไม ้ใช้กฎหมายปิดปากโดยความประพฤติ	๑๙๐
	การกล่าวอ้างกฎหมายปิดปากในศาล	๒๐๒
	การใช้หลักกฎหมายปิดปากในศาลไทย	๒๐๖
๕	บทสรุปและ เสนอแนะ	๒๑๐
	สรุป	๒๑๐
	เสนอแนะ	๒๑๕
	บรรณานุกรม	๒๑๙
	ประวัติการศึกษา	๒๒๔

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในกฎหมายอังกฤษได้มีการอ้างหลักกฎหมายปิดปากค่อนข้างบ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีแพ่ง โดยศาลเป็นผู้อ้างหรือสร้างหลักนี้ขึ้นเพื่อตัดโอกาสของคู่ความฝ่ายหนึ่งในอันที่จะอ้างข้อเท็จจริงเรื่องใดเพื่อให้ตนได้รับประโยชน์ การที่บุคคลเช่นว่านั้นไม่อาจอ้างข้อเท็จจริงใดได้ ก็เพราะถือว่าบุคคลนั้นถูกปิดปากโดย "กฎหมาย" นั้นเอง แต่เดิมที่คำว่า กฎหมายในที่นี้ไม่ได้หมายถึงกฎหมายลายลักษณ์อักษร แต่หมายถึงกฎหมายที่ศาลสร้างขึ้นหรือ คือ คอมมอน ลอว์ นั้นเอง ต่อมาจึงได้มีการนำหลักนี้ไปบัญญัติไว้ในกฎหมายลายลักษณ์อักษรต่าง ๆ

คำว่ากฎหมายปิดปาก ในภาษาอังกฤษเรียกว่า Estoppel ซึ่งตามพจนานุกรมภาษาต่างประเทศหมายความว่า การปิดปากเท่านั้น แต่เมื่อนำมาใช้ในทางกฎหมายจึงหมายถึงการถูกปิดปากโดยกฎหมาย ซึ่งเป็นหลักในการวินิจฉัยคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายลักษณะพยาน เมื่อได้มีการนำเอาหลักดังกล่าวมาใช้ในกฎหมายไทยระยะแรก ๆ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากอังกฤษอย่างสูง ศาลไทยก็ได้ยอมรับเอาหลักอย่างเดียวกันมาใช้โดยเรียกว่าบทคัดสำนวน ซึ่งหมายความว่าไม่ให้มีการนำพยานมาสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขเป็นอย่างอื่นนั้นเอง ในคำพิพากษาของศาลแต่เดิมก็ใช้คำว่ากฎหมายปิดปากบ้าง คัดสำนวนบ้าง แม้เมื่อมีประมวลกฎหมายทุกฉบับขึ้นใช้แล้ว ศาลไทยก็ยังใช้คำเหล่านี้อยู่อีก ทั้งที่เป็นการไม่สมควรเพราะหลักกฎหมายปิดปากมีว่าอย่างไร กฎหมายไทยก็ได้บัญญัติเอาไว้หมดแล้ว ถ้าอ้างว่ากฎหมายปิดปากก็ต้องถามต่อไปว่ากฎหมายอะไรมาตราไหนปิดปาก ซึ่งควรเอามาตรานั้นมาใช้โดยตรงไม่ใช่แต่จะอ้างหลักกฎหมายปิดปากแต่อย่างเดียว

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มุ่งศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของกฎหมายปิดปากและสาระหรือหลักเกณฑ์ของกฎหมายดังกล่าว โดยเฉพาะที่ใช้อยู่ในกฎหมายอังกฤษอันเป็นเจ้าตำรับในเรื่องนี้ แต่มิได้ให้ความสำคัญกับหลักเดียวกันที่ได้ใช้อยู่ในกฎหมายประเทศอื่น ทั้งนี้เพราะไม่ปรากฏว่าประเทศใดเลยที่ประมวลกฎหมาย และยอมรับหลักกฎหมายปิดปากอย่างกฎหมายอังกฤษ แต่ประเทศทั้งหลายก็สร้างบทบัญญัติซึ่งให้ผลอย่างเดียวกับกฎหมายปิดปากนั้น เช่น ใช้คำว่าฟ้องไม่ได้

กล่าวอ้างไม่ได้ พ้องร้องบังคับคดีไม่ได้ นำสืบไม่ได้ เป็นต้น

ขอบเขตและวิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งที่จะศึกษาถึง เนื้อหาสาระในกฎหมายปิดปากของกฎหมายอังกฤษและกฎหมายไทย โดยเทียบตามหัวข้อหรือประเภทของกฎหมายปิดปากที่ใช้อยู่แต่เดิมในอังกฤษและประเทศไทย โดยแบ่งหลักกฎหมายปิดปาก เป็น ๓ ประเภท คือ

๑. กฎหมายปิดปากโดยคำพิพากษา
๒. กฎหมายปิดปากโดยกรรมธรรม์สัญญา
๓. กฎหมายปิดปากโดยความประพฤติ

อนึ่ง ถึงแม้จะตระหนักว่าหลักกฎหมายปิดปากเป็นเรื่องในทางแพ่งซึ่งเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความ แต่ก็ได้ยกเอาหลักเกณฑ์ในทางอาญามาเทียบ

วิทยานิพนธ์นี้ต้องการชี้ให้เห็นว่า แม้กฎหมายปิดปากตามหลักกฎหมายไทยจะมีที่มาจากหลักกฎหมายอังกฤษ แต่เมื่อเราใช้ประมวลกฎหมายแล้วก็ควรจะไปตามกฎหมายไทย ศาลไทยไม่ควรสร้างหลักกฎหมายปิดปากขึ้นใหม่ หรืออ้างว่าเป็นเรื่องกฎหมายปิดปากโดยไม่ได้ชี้ให้เห็นโดยชัดแจ้งว่ากฎหมายใดปิดปากอย่างไร เพราะการอ้างว่ากฎหมายปิดปากในขณะที่มีประมวลกฎหมายใช้นี้เป็นเรื่องเลื่อนลอย

สำหรับวิธีวิจัยนั้น ใช้วิธีค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลแบบค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary)

ส่วนการศึกษานั้นใช้วิธีการพรรณนาและวิเคราะห์ (Descriptive and Analytical Method) โดยเปรียบเทียบให้เห็นหลักเกณฑ์ที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ตลอดจนที่ใช้ของหลักกฎหมายปิดปากของแต่ละประเภท และเน้นเหตุผลของแต่ละมาตราซึ่งอาศัยหลักกฎหมายปิดปาก เป็นรากฐานและมีที่เปรียบเทียบได้กับของประเทศที่ ๓ อ้างหรือสร้างกฎหมายปิดปากได้เอง

ผลการวิจัย ทำให้ทราบถึงที่มาของหลักกฎหมายปิดปากตลอดจนหลักเกณฑ์และองค์ประกอบที่สำคัญของหลักกฎหมายปิดปากตามกฎหมายไทย เพื่อที่จะนำไปใช้บังคับได้อย่างถูกต้อง

ตรงตามจุดมุ่งหมายและตามหลักการของกฎหมายปิดปากที่ว่า กฎหมายปิดปากมีกำเนิดขึ้นมาทีเพื่อ
ก่อให้เกิดความยุติธรรม และคุ้มครองผู้สุจริต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย